

AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

AVRUPA'NIN ÖNDE GELEN MAHKEMESİNİN KARARI PAPA FRANCİS'İ UTANDIRMALI

Dr. Ferruh DEMİRMEN

Blog No: 18
25.10.2015

Papa Francis 12 Nisan 2015te tarihinde Aziz Petrus Bazilikasıında yönettiği bir ayin sırasında, 100 yıl önce Osmanlı İmparatorluğunda gerçekleşen olaylara ilişkin olarak soykırım kelimesini telaffuz ettiğinde ve açık bir biçimde girmemesi gereken bir yola girmiştir. Bu, Papanın, üst düzey Ermeni rahiplerin ve Ermenistan Başbakanı Serj Sarkisyanın katılmış olduğu, bir Hristiyan dayanışması gösterisi şeklinde bir toplantı olmuştur.

Ermeni soykırımını tanıyarak ve Ermeni kurbanları İsa adına günah çıkaranlar ve şehitler olarak niteleyerek Papa, ispatlanmamış bir olayı savunmuş ve önyargılarını, ya da en olumlu anlamda, vardığı yanlış hükmü ortaya koymuştur. Saygın bir mahkeme olan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bu son kararı, Papanın Ermeni iddiaları konusundaki yanlış ve acınacak halinin bir ispatıdır.

15 Ekim 2015 tarihinde açıkladığı, bir dönüm noktası niteliğindeki kararında Büyük Daire, İkinci Dairenin 17 Aralık 2013 tarihinde verdiği, Türk siyasetçi Doğu Perinçekin Ermeni soykırımını reddetmesi üzerine İsviçrenin uyguladığı cezanın Perinçekin ifade özgürlüğü hakkını ihlal ettiğine dair kararına oy çokluğuyla katılmıştır. Ermeni lobi faaliyetlerinin baskısı altındaki İsviçre, İkinci Dairenin kararının iptal edileceğini umarak, boşuna olduğu açık olmasına rağmen temyiz için Büyük Daireye başvurmuştur.

Büyük Dairenin kararının aynı derecede önemli iki sonucu olmuştur. İkinci Dairenin kararının arkasında durarak, Büyük daire: a) Ermeni soykırımının tartışmalı ve kanıtlanmamış bir husus olduğunu, b) 1915 olayları ile Holokost arasında kıyaslama yapılamayacağını teyit etmiştir.

Mahkemenin tutumu, soykırım kelimesini hukuki açıdan düzenleyen ve 1951de onaylanan 1948 Birleşmiş Milletler Soykırım Sözleşmesi hükümleri ile tutarlıdır. Sözleşmeye göre soykırım, hukuki olarak tanımlanmış bir özel suçtur ve sadece yetkili bir mahkeme tarafından, uluslararası bir mahkeme ya da iddia edilen suçun işlendiği yerdeki bir mahkeme tarafından, hukuki bir süreçle belirlenebilir. Böyle bir mahkemenin kararı olmadan, bir olayı soykırım olarak nitelendirmenin hukuki bir geçerliliği yoktur. Başka bir deyişle, bu sadece bir fikirdir.

Bugüne dek 1915 olaylarını soykırım olarak niteleyen herhangi bir mahkeme kararı yoktur. Birleşmiş Milletler de 1915 olaylarını soykırım olarak nitelemeyi reddetmiştir. Ermeni soykırımını tanımaya karar verirken Papa, bu hukuki sınırların farkında olmalıydı. AİHM 47 üyeli Avrupa Konseyinin bir organıdır.

Dolayısıyla şu soru sorulmalıdır: Bir yargı kararının olmamasına rağmen, Papaya 1915 olaylarını soykırım olarak niteleme hakkını ne vermiştir?

3 Şubat 2015 tarihli (*Hırvatistan v. Sırbistan*) kararında Laheydeki Uluslararası Adalet Divanı, 1915 yılında Anadoluda da gerçekleşen "sevk ve iskan"ın, ölümlerle sonuçlansa bile, öldürmek veya zarar vermek için özel bir kastın (*dolus specialis*) olmaması halinde soykırım olarak nitelendirilmeyeceği sonucuna varmıştır. Mahkeme ayrıca 1948 Sözleşmesi hükümlerinin geçmişe dönük olarak uygulanamayacağını belirtmiş, geçmişteki olaylarla ilgili hüküm verilemeyeceğini ifade etmişti.

Amerikan Haklar Bildirgesi, Amerikada birinin herhangi bir yargı süreci olmadan suçlu ilan edilmesinden korumaktadır. Bir başka deyişle, iddia edilen suçun mahkeme kararıyla kabul edilmesi gerekmektedir. Eski ve kıymetli bir söz olan suçluluğu ispatlanana kadar herkes masumdur sözüne riayet edilmelidir.

1915 olaylarını soykırım olarak niteleyerek Papanın yetkisini aştığı ve hem Avrupa hem de Amerikadaki hukuki prosedürleri ihlal ettiği açıktır. Bu prosedürler bugüne kadar kabul eden parlamentoları da bağlamaktadır.

Bugüne kadar, yoksun olan Ermeni tarafı iddialarını mahkemeye taşımaktan kaybetme korkusuyla kaçınmış, bunun yerine propaganda vasıtasıyla kamuoyunu etkilemeyi tercih etmiştir.

Bunun tipik bir örneği, Avrupa İlk Derece Mahkemesinin bir grup Fransız vatandaşı Ermeninin tarafından Avrupa Konseyinin de dahil olduğu 3 Avrupalı kurum aleyhine açtığı bir davaya ilişkin verdiği kararıdır. Davacılar, Türkiyenin Ermeni soykırımını önceden tanımamasına rağmen Avrupa Birliğine aday ülke olarak tanınması sebebiyle çektikleri manevi zarar için tazminat istemiştir. Mahkeme ise davacıların bu talebinin herhangi bir hukuki dayanağının olmadığına hükmetmiş ve Avrupa Parlamentosunun Ermeni soykırımı ile ilgili 1987 tarihinde aldığı kararın tamamen siyasi nitelikli olduğunu ve herhangi bir bağlayıcılığın olmadığını belirterek, davayı reddetmiştir. Daha üst mahkemeye götürülen temyiz talebi ise reddedilmiştir.

Dava Ermeni tarafı için hukuki bir yenilgi olmuş ve parlamentolarda alınan Ermeni

soykırımı kararlarının siyasi beyanattan başka birey olmadığını teyit etmiştir.

Bu durum bugüne kadar Ermeni soykırımını tanıyan parlamentoların tutumlarını yeniden gözden geçirmelerine ve aldıkları kararları iptal etmelerine sebep olmalıdır. 1948 Sözleşmesi, soykırımın hukuki ve siyasi olarak tanınmasına ilişkin bir ayrım yapmamaktadır.

Papanın tabiî ki de, 1915 olaylarına dair fikirlerini ifade etme özgürlüğü vardır; ama bu olayları ispatlanmış bir soykırım gibi ilan etmeyle aynı şey değildir.

Fikirden bahsetmişken, 1985 yılında 69 Amerikalı tarihçi ve araştırmacı New York Times ve Washington Post ta yayınlanan bir bildiriyi imzalamış ve bu bildiride 1915 olaylarının soykırım teşkil etmediğini belirtmişlerdir. İmzacılar arasında Bernard Lewis gibi tanınmış akademisyenler de yer almıştır. Papanın bu bildirinin varlığından haberdar olması gerekirdi. Tarihçiler arasında bile Ermeni soykırımı konusunda bir fikir birliği yoktur.

Görünüşe göre Papa, 1920de selefi Papa XV Benediktusun Maltada Ermenilerin katledilmesinde suç ortağı oldukları gerekçesiyle Malta adasında gözaltında tutulan üst düzey Osmanlı memurlarının serbest bırakılmasını İngiltereden rica ettiğini bilmemektedir. Osmanlı makamlarıyla doğrudan teması olan XV. Benediktus, Osmanlı Hükümetinin Ermenileri öldürmeye veya onların soylarını kırmaya yönelik bir niyetinin olmadığını düşündüğü açıktır. 244 Malta tutuklusunun hepsi, delil yetersizliği gerekçesiyle serbest bırakılmış ve Türkiye topraklarına geri dönmüştür.

Papaya şu soru sorulmalıdır: 1915 olaylarıyla ilgili acaba kendisinin 2015 yılında bilip de selefi Papa XV. Benediktusun neredeyse yüzyıl önce bilmediği neydi?

İnsan Hakları Konusu

Şaşırtıcı bir biçimde Papa Ermeni Soykırımını tanırken, 1915 Ermeni isyanı sırasında hain Ermeni çetelerinin ellerinde can veren yarım milyondan fazla Müslümana yönelik olarak herhangi merhamet ifadesi kullanmamıştır.

Papa insani bir jest göstererek Vatikanda katledilen Türk Büyükelçi Taha Carım da dahil olmak üzere, 1970lerden 1990lara kadar suikasta kurban giden 42 Türk ve 4 Yabancı diplomatın yakınlarına da başsağlığı dileyebilirdi. Bu olaydan 3 yıl sonra, Carımın yerine gelen Vecdi Türel ve şoförü de teröristlerin saldırısından yaralı kurtulmuştur.

Benzer bir biçimde, 1992 yılında Hocalı kentinde 600den fazla Azerinin Ermeniler tarafından öldürülmesi ile ilgili olarak da merhamet ifadesi kullanabilirdi.

Papanın merhameti ırk, din ve etnik kökenlerle sınırlanmamalıdır.

Papanın bahsettiği 1,5 milyon Ermeni mağdur da gülünç bir abartıdır. 1. Dünya Savaşı sırasında, müttefiklerin yanında savaşmak da dahil olmak üzere, farklı sebeplerden ötürü Anadoluda hayatını kaybeden Ermeni sayısı yaklaşık 300 bindir ve bu 300 binin 57 bini tehcir esnasında hastalık, kıtlık, ve kargaşa nedeniyle ölmüştür.

Çifte Standart

Saraybosnaya 2015 Hazirandaki ziyareti sırasında Papa hazretleri, Srebrenitsada Müslümanlara karşı yapılan katliamları kınarken soykırım kelimesini kullanmayı reddetmiştir. Bu olayla ilgili iki BM mahkemesi Srebrenitsa katliamlarını kesin bir biçimde soykırım olarak nitelendirmiştir. Papa, Bosnalı akademisyenler ve savaş mağdurlarının temsilcilerinin katliamların soykırım olarak tanınması yönündeki taleplerini göz ardı etmiştir. Srebrenitsa bir bakıma Vatikandan bir taş atımlık mesafe uzaklıktadır.

Utanç dolu bir çifte standart sergileyen Papa, faillerin Hristiyan ve kurbanların Müslüman olduğu durumlarda soykırım kelimesini kullanamamaktadır.

Sonuç olarak, Papa hazretleri, din işleri ile uğraşmalı ve toplumda ihtilaf ve nefret yaratan hararetli tarihsel konulardan uzak durmalıdır. Ermeniler tarafından altın tepside sunulan Ermeni soykırım iddialarını kolaylıkla kabul etmemelidir. Aksi halde, yaptığı dinler arası ve toplumlar arası diyalog çağrıları utanç verici bir şekilde içi boş hale gelecektir.

**Kutayhan Yıldırım tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir.*

About the author:

To cite this article: Dr. Ferruh DEMİRMEN. 2026. "AVRUPA □□□ ÖNDE GELEN MAHKEMESİNİN KARARI PAPA FRANCİS □□ UTANDIRMALI." Center For Eurasian Studies (AVİM), Blog No.2015 / 18. October 25. Accessed October 30, 2026. https://avimbulten.org/public/Blog/AVRUPA-NIN-ONDE-GELEN-MAHKEMESININ-KARARI-PAPA-FRANCIS-I-UTANDIRMALI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır